

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIOJO UGDYMO Į S T A T Y M A S

1998 m. gruodžio 15 d. Nr. VIII-969
Vilnius

PIRMASIS SKIRSNIS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas nustato specialiojo ugdymo sistemos sandarą, valdymo bei specialiųjų poreikių asmenų ankstyvojo ir ikimokyklinio ugdymo, bendrojo lavinimo, papildomo ugdymo, profesinio ir aukštesniojo mokymo, aukštojo mokslo ir suaugusiųjų švietimo organizavimo pagrindus.

2 straipsnis. Specialiojo ugdymo teisinis pagrindas

Specialusis ugdymas organizuojamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucija, Švietimo ir kitais įstatymais, Vyriausybės nutarimais bei kitais teisės aktais.

3 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Specialusis ugdymas** – specialiųjų poreikių asmenų mokymas, lavinimas bei vertybinių nuostatų formavimas, pripažįstant šių asmenų gebėjimus ir galias.

2. **Specialieji ugdymosi poreikiai** – pagalbos ir paslaugų reikmė, atsirandanti dėl to, kad ugdymo ir saviugdos reikalavimai neatitinka specialiųjų poreikių asmens galimybių.

3. **Specialiųjų poreikių asmenys** – vaikai ir suaugusieji, dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų turintys ribotas galimybes dalyvauti ugdymo procese, visuomenės gyvenime.

4. **Specialusis pedagogas** – specialistas, turintis aukštąjį išsilavinimą ir pedagogo psichologo kvalifikaciją darbui su specialiųjų poreikių asmenimis.

5. **Specialioji pedagoginė pagalba** – pedagoginių priemonių sistema, padedanti užtikrinti veiksmingą specialiųjų poreikių asmenų ugdymą.

6. **Sutrikimas** – patologijos sukeltas žmogaus organo ar jo funkcijos nuokrypis nuo diagnostinės statistinės normos.

7. **Specialiojo ugdymo įstaiga** – švietimo įstaiga, kurios pagrindinė veikla – specialiųjų poreikių asmenų ugdymas.

8. **Bendrojo ugdymo įstaigos** – visų tipų švietimo įstaigos, išskyrus specialiojo ugdymo įstaigas.

9. **Visiška integracija** – specialiųjų poreikių asmenų ugdymas bendrojo ugdymo įstaigos bendrojoje klasėje, grupėje.

10. **Dalinė integracija** – specialiųjų poreikių asmenų ugdymo derinimas bendrojo ugdymo įstaigos bendrojoje ir specialiojoje klasėje, grupėje; specialiųjų poreikių asmenų ugdymas bendrojo ugdymo įstaigos specialiojoje klasėje, grupėje; specialiųjų poreikių asmenų ugdymas derinant jų ugdymo procesą specialiojo ugdymo ir bendrojo ugdymo įstaigose.

11. **Modifikuota programa** – specialiųjų poreikių asmeniui pritaikyta bendrojo lavinimo programa, leidžianti jam ugdytis pagal valstybinius išsilavinimo standartus.

12. **Adaptuota programa** – valstybinio išsilavinimo standartams neprilygstanti bendrojo lavinimo programa, pritaikyta specialiųjų poreikių asmens gebėjimams ir realiam mokymosi lygiui.

13. **Specialioji programa** – valstybiniais išsilavinimo standartams neprilygstanti bendroji dalyko programa, skirta tam tikrai specialiųjų poreikių asmenų grupei, ar programa, skirta sutrikusiai funkcijai lavinti.

14. **Individualioji programa** – programa, skirta asmens individualiems gebėjimams ugdyti ir specialiesiems ugdymosi poreikiams tenkinti.

15. **Specialioji mokymo priemonė** – mokymo priemonė, pritaikyta specialiųjų poreikių asmenims ugdyti.

16. **Pedagoginė psichologinė tarnyba** – valstybės ar savivaldybės biudžetinė įstaiga, kuri sutikus tėvams (ar vaiko globėjams) įvertina asmens specialiuosius ugdymosi poreikius, skiria specialųjį ugdymą ir teikia pedagoginę bei psichologinę pagalbą vaikams, tėvams (ar vaiko globėjams), švietimo ir vaikų globos įstaigoms.

17. **Švietimo įstaigos specialiojo ugdymo komisija** – grupė specialistų, kurie sprendžia švietimo įstaigos vaikų specialiųjų ugdymosi poreikių pradinio įvertinimo, jų siuntimo į pedagoginę psichologinę tarnybą, ugdymo organizavimo ir mokymo turinio klausimus.

18. **Ankstyvasis ugdymas** – vaikų ugdymas nuo gimimo iki 3 metų.

19. **Reabilitacinis ugdymas** – specialiųjų poreikių asmenų ugdymas, padedantis atkurti sutrikusias funkcijas, arba sutrikimą kompensuojančių įgūdžių lavinimas pedagoginėmis priemonėmis.

20. **Reabilitacijos įstaiga** – įstaiga, atliekanti medicininę, profesinę ar socialinę specialiųjų poreikių asmenų reabilitaciją.

21. **Neformalusis specialiųjų poreikių suaugusiųjų švietimas** – kultūrinis ir reabilitacinis specialiųjų poreikių asmenų ugdymas, skatinantis tobulėti asmenybę ir sudarantis prielaidas veiksmingesnei socialinei adaptacijai, tačiau nesuteikiantis išsilavinimo, atitinkančio valstybinio išsilavinimo standartų reikalavimus.

22. **Specializuotas suaugusiųjų centras** – specialiųjų poreikių asmenų užimtumui skirta įstaiga.

23. **Pedagogo padėjėjas** – asmuo, pedagoginiame procese vykdamas pedagogo nurodytas ugdymo ir slaugos funkcijas.

24. **Nemokamos paslaugos** – specialiųjų poreikių asmenims teikiamos nemokamos paslaugos (apmokamos iš valstybės ar savivaldybių biudžetų).

4 straipsnis. Specialiojo ugdymo principai

Specialusis ugdymas įgyvendinamas vadovaujantis bendraisiais Lietuvos švietimo ir šiais atskiraisiais specialiojo ugdymo principais:

- 1) lygių galimybių – specialiųjų poreikių asmenims sudaromos vienodos ugdymo ir ugdymosi sąlygos kaip ir kitiems vietos bendruomenės nariams;
- 2) integracijos – specialiųjų poreikių asmenų ugdymasis ir ugdymas kartu su kitais vietos bendruomenės nariais ir lygiateisės dalyvavimas jos gyvenime;
- 3) decentralizacijos – šeimos, visuomenės bei vietos savivaldos institucijų dalyvavimas ugdamas specialiųjų poreikių asmenis;
- 4) visuotinio – visų specialiųjų poreikių asmenų ugdymas;
- 5) tęstinumo – specialiųjų poreikių asmenų ugdymasis ir ugdymas visą gyvenimą;
- 6) perimamumo ir lankstumo – bendrojo ugdymo ir specialiojo ugdymo įstaigų suderinta veikla, laiduojanti specialiųjų poreikių asmenų ugdymo ir ugdymosi tęstinumą;
- 7) ugdymo funkcionalumo – specialiųjų poreikių asmenų savarankiškumo ir gebėjimo gyventi vietos bendruomenėje ugdymas.

5 straipsnis. Specialiojo ugdymo uždaviniai

Pagrindiniai specialiojo ugdymo uždaviniai:

- 1) padėti specialiųjų poreikių asmeniui suvokti bendrąsias žmogaus vertybes ir puoselėti dorą, kaip būtiną demokratinės gyvensenos pagrindą;
- 2) rengti specialiųjų poreikių asmenis savarankiškam gyvenimui vietos bendruomenėje;

3) teikti kvalifikuotą specialiąją pedagoginę psichologinę pagalbą specialiųjų poreikių asmenims;

4) užtikrinti lygias teises specialiųjų poreikių asmenims įgyti pradinį, pagrindinį, vidurinį išsilavinimą, profesiją;

5) pripažįstant specialiųjų poreikių vaikų ir suaugusiųjų gebėjimus ir galias, sudaryti tęstinio ugdymosi galimybes;

6) sudaryti sąlygas specialiųjų poreikių asmenims integruotai ugdytis bendrojo ugdymo įstaigose.

6 straipsnis. Specialiųjų ugdymosi poreikių grupės

1. Specialieji ugdymosi poreikiai skirstomi į šias grupes:

- 1) nedideli;
- 2) vidutiniai;
- 3) dideli;
- 4) labai dideli.

2. Specialiųjų poreikių asmenų grupės, sutrikimų kategorijos, jų laipsniai nustatomi ir specialiųjų poreikių asmenys priskiriami specialiųjų ugdymosi poreikių grupei Švietimo ir mokslo, Sveikatos apsaugos bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerijų bendrai nustatyta tvarka.

7 straipsnis. Asmens specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimas

1. Asmens specialiuosius ugdymosi poreikius pedagoginiu, psichologiniu, medicininiu ir socialiniu aspektais įvertina švietimo įstaigos specialiojo ugdymo komisija ar (ir) pedagoginė psichologinė tarnyba Švietimo ir mokslo, Sveikatos apsaugos bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerijų bendrai nustatyta tvarka.

2. Specialiojo ugdymo komisija veikia ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir bendrojo lavinimo mokyklose. Ji sudaroma Švietimo ir mokslo ministerijos nustatyta tvarka.

3. Į švietimo įstaigos specialiojo ugdymo komisiją gali kreiptis vaiko tėvai (ar vaiko globėjai) arba vaiką ugdantys pedagogai, gavę tėvų (ar vaiko globėjų) sutikimą raštu.

4. Į pedagoginę psichologinę tarnybą gali kreiptis tėvai (ar vaiko globėjai) arba švietimo įstaigos specialiojo ugdymo komisija, gavusi vaiko tėvų (ar vaiko globėjų) sutikimą raštu.

8 straipsnis. Specialiojo ugdymo skyrimas

Specialiųjų ugdymą Švietimo ir mokslo ministerijos nustatyta tvarka skiria švietimo įstaigos specialiojo ugdymo komisija ar (ir) pedagoginė psichologinė tarnyba, atsižvelgdamos į asmens pageidavimus ir tėvams (ar vaiko globėjams) sutikus.

ANTRASIS SKIRSNIS SPECIALIOJO UGDYMO SISTEMOS SANDARA

9 straipsnis. Specialiojo ugdymo sistema

1. Specialusis ugdymas yra Lietuvos švietimo sistemos dalis. Jis apima specialiųjų poreikių asmenų ankstyvąjį, ikimokyklinį ugdymą, bendrąjį lavinimą, profesinį, aukštesnįjį mokymą, aukštąjį mokslą, suaugusiųjų švietimą, papildomą ugdymą.

2. Specialiųjų poreikių asmenys ugdomi valstybinėse, savivaldybių bei nevalstybinėse visų tipų bendrojo ir specialiojo ugdymo įstaigose, globos įstaigose ir specializuotuose suaugusiųjų centruose. Asmenys, negalintys lankyti švietimo įstaigų, ugdomi namuose.

10 straipsnis. Specialiųjų poreikių vaikų ankstyvasis ugdymas

Specialiųjų poreikių vaikams nuo gimimo iki 3 metų bei jų tėvams (ar vaiko globėjams) specialioji pedagoginė pagalba teikiama namuose, šeimynose, vaikų globos įstaigose, sveikatos

priežiūros įstaigose ir kitose institucijose Švietimo ir mokslo, Sveikatos apsaugos ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijų nustatyta tvarka.

11 straipsnis. Specialiųjų poreikių vaikų ikimokyklinis ugdymas

1. Specialiųjų poreikių ikimokyklinio amžiaus (nuo 3 iki 6-7 metų) vaikai ugdomi ikimokyklinio ugdymo įstaigų bendrosiose ar specialiosiose grupėse, specialiosiose ikimokyklinio ugdymo ir kitose specialiojo ugdymo įstaigose.

2. Specialiųjų poreikių vaikai, neturintys galimybės kiekvieną dieną atvykti į specialiąją ikimokyklinio ugdymo įstaigą, ikimokyklinio ugdymo įstaigos specialiąją grupę ar kitas specialiojo ugdymo įstaigas, gali būti ugdomi šių įstaigų savaitinėse grupėse.

3. Globos įstaigose gyvenantys specialiųjų poreikių vaikai, išskyrus negalinčius lankyti švietimo įstaigų, nuo 3 metų yra ugdomi ikimokyklinio ugdymo įstaigose.

4. Specialiųjų poreikių vaikams, negalintiems lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigų, ir jų tėvams (ar vaiko globėjams) specialioji pedagoginė pagalba teikiama namuose Švietimo ir mokslo ir Sveikatos apsaugos ministerijų nustatyta tvarka.

12 straipsnis. Specialiųjų poreikių asmenų bendrasis lavinimas

1. Specialiųjų poreikių vaikų bendrasis lavinimas pradedamas nuo 6-7 metų.

2. Specialiųjų poreikių asmenys ugdomi visų tipų bendrojo lavinimo mokyklų bendrosiose ar specialiosiose klasėse, specialiosiose mokyklose ar kitose specialiojo ugdymo įstaigose, profesinių mokyklų atitinkamoje pagrindinio profesinio mokymo pakopoje.

3. Specialiųjų poreikių moksleiviai, neturintys galimybės kiekvieną dieną atvykti į specialiąją mokyklą ar kitą specialiojo ugdymo įstaigą, turi teisę nemokamai gyventi mokyklos bendrabutyje.

4. Globos įstaigose gyvenantys specialiųjų poreikių asmenys, išskyrus negalinčius lankyti švietimo įstaigų, nuo 6-7 metų yra ugdomi įvairių tipų bendrojo lavinimo mokyklose.

5. Specialiųjų poreikių moksleiviai, negalintys lankyti švietimo įstaigų, mokomi namuose Švietimo ir mokslo ir Sveikatos apsaugos ministerijų nustatyta tvarka.

6. Specialiųjų poreikių moksleivių mokymosi trukmė specialiosiose mokyklose ar kitose specialiojo ugdymo įstaigose, bendrojo lavinimo mokyklų specialiosiose klasėse gali būti 1-2 metais ilgesnė negu bendrojo lavinimo mokyklų bendrųjų klasių moksleivių. Mokymosi trukmę reglamentuoja valstybiniai mokymo planai ir atitinkamo tipo švietimo įstaigos bendrieji nuostatai.

13 straipsnis. Specialiųjų poreikių asmenų profesinis, aukštesnysis mokymas ir aukštasis mokslas

1. Specialiųjų poreikių asmenys profesiją gali įgyti:

- 1) profesinėse mokyklose;
- 2) profesinio mokymo centruose ir kursuose;
- 3) specializuotose profesinio mokymo įstaigose, skirtose specialiųjų poreikių asmenims;
- 4) specialiųjų mokyklų profesinio lavinimo skyriuose;
- 5) aukštesniosiose mokyklose;
- 6) aukštosiose mokyklose.

2. Esant kitoms vienodoms priėmimo sąlygoms, į profesines, aukštesniąsias ir aukštąsias mokyklas specialiųjų poreikių asmenys priimami pirmumo tvarka. Profesinės, aukštesniosios ir aukštosios mokyklos gali nustatyti papildomas lengvatines specialiųjų poreikių asmenų priėmimo sąlygas ir tvarką.

3. Profesinės, aukštesniosios ir aukštosios mokyklos sudaro sąlygas specialiųjų poreikių asmenims, turintiems reikiamą išsilavinimą, pagal jų gebėjimus įgyti išsilavinimą ir profesiją.

14 straipsnis. Specialiųjų poreikių suaugusiųjų neformalusis švietimas

1. Specialiųjų poreikių suaugusiųjų neformalusis švietimas organizuojamas suaugusiųjų švietimo centruose, mokyklose, specializuotuose suaugusiųjų centruose ir kitose institucijose.
2. Reabilitacinį ugdymą organizuoja reabilitacijos ir švietimo įstaigos. Jis atliekamas įstaigoje ar (ir) asmens namuose.

15 straipsnis. Papildomas ugdymas

Visų tipų švietimo įstaigos sudaro sąlygas specialiųjų poreikių asmenims plėtoti gebėjimus, tenkinti individualius saviraiškos poreikius.

TREČIASIS SKIRSNIS SPECIALIOJO UGDYMO ORGANIZAVIMAS

16 straipsnis. Specialiųjų poreikių asmenų ugdymo formos

Specialiųjų poreikių asmenų ugdymo formos yra:

- 1) visiška integracija;
- 2) dalinė integracija;
- 3) ugdymas specialiojo ugdymo įstaigoje;
- 4) ugdymas namuose (10, 11 ir 12 straipsniuose numatytais atvejais).

17 straipsnis. Specialiojo ugdymo įstaigų paskirtis

Specialiojo ugdymo įstaigų paskirtis yra:

- 1) ugdyti asmenis, turinčius didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, kuriuos nustato pedagoginės psichologinės tarnybos, ir negalinčius lankyti bendrojo ugdymo įstaigų;
- 2) padėti asmeniui, turinčiam didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, pasirengti ugdymuisi bendrojo ugdymo įstaigoje;
- 3) teikti metodinę pagalbą bendrojo ugdymo įstaigų pedagogams, tėvams (ar vaiko globėjams), ugdančioms specialiųjų poreikių asmenis.

18 straipsnis. Specialiųjų poreikių asmenų priėmimas į specialiojo ugdymo įstaigą

Į specialiojo ugdymo įstaigą specialiųjų poreikių asmenys priimami Švietimo ir mokslo ministerijos nustatyta tvarka.

19 straipsnis. Specialiųjų poreikių asmenų skaičius klasėje, grupėje

Specialiųjų poreikių asmenų skaičius klasėje, grupėje, atsižvelgiant į jų specialiuosius ugdymosi poreikius, nustatomas Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

20 straipsnis. Specialiojo ugdymo turinys ir programos

1. Specialiųjų poreikių asmenys mokomi bendrųjų ir specialiųjų dalykų pagal Švietimo ir mokslo ministerijos patvirtintus arba jos nustatyta tvarka aprobuotus mokymo planus, bendrąsias ir specialiąsias programas.
2. Pedagogai rengia specialiąsias programas specialiųjų poreikių asmenų sutrikusioms funkcijoms lavinti, prireikus modifikuoja bendrojo lavinimo ar specialiąsias programas, pedagoginei psichologinei tarnybai rekomendavus, adaptuoja bendrojo lavinimo programas. Specialiųjų poreikių asmenims, turintiems labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, rengia individualias programas.

21 straipsnis. Bendrosios egzaminų organizavimo nuostatos

1. Asmenims, turintiems pedagoginės psichologinės tarnybos išvadą apie jų specialiuosius ugdymosi poreikius, pagrindinės ir vidurinės mokyklos baigimo egzaminų turinys ir jų

organizavimo tvarka taikoma vadovaujantis Švietimo ir mokslo ministerijos nustatytais reikalavimais.

2. Jeigu specialiųjų poreikių asmenys pageidauja, profesinės, aukštesniosios ir aukštosios mokyklos, atsižvelgusios į šių asmenų specialiuosius ugdymosi poreikius, pritaiko stojamųjų, tarpinių, kvalifikacijos ir valstybinių egzaminų organizavimo tvarką.

22 straipsnis. Švietimo įstaigų baigimo dokumentai

Specialiųjų poreikių asmenims, baigusiems švietimo įstaigas arba atskiras jų pakopas, išduodamas Švietimo ir mokslo ministerijos nustatyto pavyzdžio dokumentas, patvirtinantis įgytą išsilavinimą.

KETVIRTASIS SKIRSNIS PEDAGOGINĖ, PSICHOLOGINĖ, SOCIALINĖ IR MEDICINOS PAGALBA

23 straipsnis. Specialioji pedagoginė, psichologinė ir socialinė pagalba

1. Specialiąją pedagoginę, psichologinę ir socialinę pagalbą specialiųjų poreikių asmenims ir jų tėvams (ar vaiko globėjams) teikia:

- 1) bendrojo ugdymo įstaigų specialiojo ugdymo komisijos;
- 2) pedagoginės psichologinės tarnybos;
- 3) sveikatos priežiūros įstaigų specializuotos tarnybos;
- 4) specialiojo ugdymo įstaigos.

2. Specialiąją pedagoginę pagalbą teikia specialieji pedagogai, turintys aukštąjį išsilavinimą ir pedagogo psichologo kvalifikaciją darbui su specialiųjų poreikių asmenimis.

3. Psichologinę pagalbą specialiųjų poreikių asmenims teikia psichologai, turintys ne mažesnę kaip psichologijos magistro laipsnį arba jam prilygstantį studijų kvalifikacinį laipsnį.

4. Socialinę pagalbą teikia socialiniai darbuotojai.

5. Nemokamos pedagogo padėjėjo, skaitovo, palydovo, gestų kalbos vertėjo paslaugos specialiųjų poreikių asmenims švietimo įstaigose teikiamos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

24 straipsnis. Sveikatos priežiūra

Specialiųjų poreikių asmenų sveikatos priežiūrą švietimo įstaigose atlieka sveikatos priežiūros specialistai Sveikatos apsaugos ministerijos nustatyta tvarka.

25 straipsnis. Aprūpinimas ugdymui skirta kompensacine technika ir mokymo priemonėmis

1. Specialiųjų poreikių asmenys švietimo įstaigose ir namuose aprūpinami ugdymui skirta kompensacine technika Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka, specialiosiomis mokymo priemonėmis.

2. Specialiosios mokymo priemonės ir ugdymui skirta kompensacinė technika, kuria yra aprūpinamos švietimo įstaigos, pedagogai, specialiųjų poreikių asmenys, gali būti kaupiama specialiojo ugdymo ar tam tikslui įsteigtose biudžetinėse įstaigose.

26 straipsnis. Švietimo įstaigos pritaikymas specialiųjų poreikių asmenims

Švietimo įstaigos pritaikomos specialiųjų poreikių asmenims pagal Vyriausybės nustatytus reikalavimus.

27 straipsnis. Vežiojimas į švietimo įstaigą

Švietimo įstaigos steigėjas organizuoja specialiųjų poreikių asmenų iki 21 metų, kurie nepajėgia (negali savarankiškai vaikščioti, dėl didelių sutrikimų yra nesaugūs gatvėje) patys atvykti

į švietimo įstaigą (išskyrus profesines, aukštesniąsias, aukštąsias mokyklas), nemokamą atvežimą į ją ir parvežimą į namus.

28 straipsnis. Nevyriausybinių organizacijų dalyvavimas ugdymo procese

Nevyriausybinės organizacijos gali dalyvauti organizuojant specialiųjų ugdymo poreikių asmenų ugdymą ir teikti jiems finansinę bei kitą paramą savo įstatuose nustatyta tvarka.

29 straipsnis. Specialiojo ugdymo mokslinis pagrindimas

Mokslo ir studijų institucijos specialųjį ugdymą moksliskai ir metodiškai pagrindžia pagal Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymus.

PENKTASIS SKIRSNIS SPECIALIOJO UGDYMO SPECIALISTŲ RENGIMAS

30 straipsnis. Specialiųjų pedagogų rengimas

1. Aukštosios mokyklos specialiuosius pedagogus rengia pagal Švietimo ir mokslo ministerijos nustatytus kvalifikacinius reikalavimus.

2. Specialaus pedagoginio išsilavinimo neturintys pedagogai, dirbantys su specialiųjų poreikių asmenimis specialiojo ugdymo įstaigose, bendrojo ugdymo įstaigų specialiosiose klasėse, grupėse, turi įgyti specialiojo pedagogo kvalifikaciją pagal Švietimo ir mokslo ministerijos nustatytus kvalifikacinius reikalavimus ir pedagogų rengimo tvarką.

31 straipsnis. Bendrojo ugdymo įstaigų pedagogų, psichologų, socialinių darbuotojų rengimas ir kvalifikacijos kėlimas

1. Aukštosios ir aukštesniosios mokyklos, rengiančios pedagogus, psichologus, socialinius darbuotojus, ir pedagogų kvalifikacijos kėlimo įstaigos, atsakingos už pedagogų kvalifikaciją, į studijų ir kvalifikacijos kėlimo programas įtraukia specialiosios pedagogikos ir specialiosios psichologijos kursus.

2. Pedagogų atestavimo tvarką nustato atestavimo nuostatai. Atestuojant pedagogus ir suteikiant jiems pedagogo kvalifikaciją yra įvertinamos jų specialiosios pedagogikos ir specialiosios psichologijos žinios.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ ASMENŲ, JŲ TĖVŲ (AR VAIKO GLOBĖJŲ), PEDAGOGŲ TEISĖS IR PAREIGOS

32 straipsnis. Specialiųjų poreikių asmenų teisės ir pareigos

1. Specialiųjų poreikių asmenys turi teisę:

- 1) ugdytis ir būti ugdomi;
- 2) pasirinkti gebėjimus atitinkančią ugdymosi formą ir įstaigą tėvams ar vaiko globėjui pritarus;
- 3) mokytis pagal savo gebėjimus;
- 4) lavinti sutrikimą kompensuojančias funkcijas;
- 5) mokytis gestų kalbos;
- 6) įstatymų nustatyta tvarka gauti finansinę, materialinę ir kitą paramą, kuri sudarytų sąlygas atsiskleisti jų galimybes ir jas plėtoti;
- 7) gauti švietimo įstaigose teikiamas gestų kalbos vertėjo, skaitovo, palydovo, pedagogo padėjėjo paslaugas, švietimo įstaigose ir namuose naudotis kompensacine technika;

8) moksleiviai, turintys didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, iki 21 metų ugdytis bendrojo ugdymo įstaigų specialiosiose klasėse, specialiosiose mokyklose ar kitose specialiojo ugdymo įstaigose.

2. Specialiųjų poreikių asmenys privalo laikytis švietimo įstaigų nuostatų ir vidaus tvarkos taisyklių.

33 straipsnis. Specialiųjų poreikių vaikų tėvų (ar vaiko globėjų) teisės ir pareigos

1. Specialiųjų poreikių vaikų tėvai (ar vaiko globėjai) turi teisę:

1) gauti ankstyvą (tik gimus vaikui) nuolatinę specialiąją pedagoginę, psichologinę, medicinos ir socialinę pagalbą gyvenamojoje vietoje;

2) dalyvauti tėvų rengimo ugdyti specialiųjų poreikių vaiką kursuose;

3) esant sunkumų dėl vaiko ugdymo, kreiptis į švietimo įstaigos specialiojo ugdymo komisiją ar pedagoginę psichologinę tarnybą;

4) dalyvauti įvertinant vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius ir gauti išsamią informaciją apie įvertinimo rezultatus;

5) dalyvauti vaiko ugdymo procese;

6) gauti informaciją apie savo vaiko ugdymą ir jo problemas iš švietimo įstaigų ir pedagoginių psichologinių tarnybų;

7) teikti siūlymus pedagogams, ugdantiems vaiką, švietimo įstaigos vadovams koreguoti pedagoginį procesą.

2. Specialiųjų poreikių vaikų tėvai (ar vaiko globėjai) privalo:

1) užtikrinti vaiko iki 16 metų ugdymą;

2) sudaryti vaikui jo poreikiams tinkamas gyvenimo ir ugdymosi sąlygas;

3) dalyvauti parenkant (prireikus parinkti) vaikui ugdymo programą, formą bei įstaigą;

4) vykdyti pedagogų ir kitų specialistų, teikiančių pedagoginę ir psichologinę pagalbą, rekomendacijas;

5) pagal paskirtį naudoti vaikui teikiamą finansinę ir materialinę paramą.

34 straipsnis. Pedagogų, ugdančių specialiųjų poreikių asmenis, teisės ir pareigos

1. Pedagogai, ugdantys specialiųjų poreikių asmenis, turi teisę:

1) būti materialiai skatinami už darbą su specialiųjų poreikių asmenimis Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka;

2) gauti metodinę pagalbą parenkant ir paruošiant specialiąsias mokymo priemones ir mokymo medžiagą darbui su specialiųjų poreikių asmenimis;

3) turėti tinkamas sąlygas, mokymo priemones ir ugdymui skirtą kompensacinę techniką darbui su specialiųjų poreikių asmenimis;

4) turėti pedagogo padėjėją, jei klasėje, grupėje yra asmuo (asmenys), turintis didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių.

2. Pedagogai, ugdantys specialiųjų poreikių asmenis, privalo:

1) pritaikyti specialiųjų poreikių asmenims ugdymo metodus, programą, turinį ir parinkti tinkamas mokymo priemones;

2) esant sunkumams dėl vaiko ugdymo, gavę vaiko tėvų (ar vaiko globėjų) sutikimą raštu, kreiptis į švietimo įstaigos specialiojo ugdymo komisiją, kad įvertintų vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius, ir vykdyti jos rekomendacijas;

3) bendradarbiauti su specialiųjų poreikių vaiko tėvais (ar vaiko globėjais), konsultuoti juos specialiojo ugdymo klausimais ir informuoti apie vaiko ugdymosi pažangą, sunkumus ir problemas;

4) kelti darbo su specialiųjų poreikių asmenimis kvalifikaciją.

SEPTINTASIS SKIRSNIS SPECIALIOJO UGDYMO VALDYMAS IR FINANSAVIMAS

35 straipsnis. Švietimo ir mokslo ministerijos kompetencija specialiojo ugdymo srityje
Švietimo ir mokslo ministerija:

- 1) steigia, reorganizuoja ir likviduoja valstybines specialiojo ugdymo įstaigas, kuriose ugdomi kelių apskričių teritorijose gyvenantys specialiujų poreikių asmenys; užtikrina šių įstaigų funkcionavimą ir išlaikymą, skiria ir atleidžia jų vadovus, kartu su kitomis Vyriausybės įgaliotomis institucijomis užtikrina visų specialiujų poreikių vaikų iki 16 metų ugdymą bendrojo ugdymo švietimo ar specialiojo ugdymo įstaigoje;
- 2) raštu aprobuoja nepavaldžių valstybinių ir nevalstybinių specialiojo ugdymo (išskyrus neformaliojo) įstaigų steigimą, reorganizavimą ir likvidavimą bei savivaldybių specialiojo ugdymo įstaigų, teikiančių pradinį, pagrindinį ir vidurinį išsilavinimą, steigimą, reorganizavimą ir likvidavimą;
- 3) nustato specialiojo ugdymo įstaigų, pedagoginių psichologinių tarnybų bendrųjų nuostatų reikalavimus, tvirtina pavaldžių specialiojo ugdymo įstaigų veiklos nuostatus;
- 4) tvirtina bendrąjį specialiojo mokymo turinį (mokymo planus, bendrąsias ir specialiąsias programas, vadovėlius);
- 5) organizuoja specialiojo mokymo planų, programų, vadovėlių, ugdymo priemonių ir literatūros rengimą bei leidybą;
- 6) nustato specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo tvarką;
- 7) organizuoja pagrindinės ir vidurinės mokyklos baigiamuosius egzaminus, sudaro komisijas egzaminų užduotims rengti, pritaiko užduotis ir egzaminų organizavimo tvarką specialiujų poreikių asmenims.

36 straipsnis. Kitų ministerijų, Vyriausybės įstaigų kompetencija specialiojo ugdymo srityje

Kitos Lietuvos Respublikos ministerijos, Vyriausybės įstaigos:

- 1) gali steigti, reorganizuoti ir likviduoti pavaldžias valstybines profesinio mokymo bei profesinės reabilitacijos, kitas specialiojo ugdymo įstaigas specialiujų poreikių suaugusiems asmenims, gavusios Švietimo ir mokslo ministerijos raštišką sutikimą. Skiria ir atleidžia jų vadovus;
- 2) suderinusios su Švietimo ir mokslo ministerija, tvirtina pavaldžių profesinio mokymo bei profesinės reabilitacijos įstaigų specialiujų poreikių suaugusiems asmenims bendruosius nuostatus;
- 3) suderinusios su Švietimo ir mokslo ministerija, tvirtina pavaldžių švietimo įstaigų mokymo planus, programas, vadovėlius, organizuoja jų rengimą ir leidybą;
- 4) užtikrina, kad būtų ugdomi specialiujų poreikių asmenys, gyvenantys pavaldžiose globos įstaigose.

37 straipsnis. Apskrities viršininko kompetencija specialiojo ugdymo srityje

Apskrities viršininkas:

- 1) įstatymų nustatyta tvarka steigia, reorganizuoja ir likviduoja pavaldžias valstybines specialiojo ugdymo įstaigas, kuriose ugdomi kelių savivaldybių teritorijoje gyvenantys specialiujų poreikių asmenys. Skiria ir atleidžia jų vadovus;
- 2) steigia, reorganizuoja ir likviduoja apskrities valstybines pedagogines psichologines tarnybas, specialiujų mokymo priemonių ir ugdymui skirtos kompensacinės technikos kaupimo biudžetines įstaigas;
- 3) organizuoja specialiosios pedagoginės pagalbos teikimą;
- 4) užtikrina, kad būtų ugdomi specialiujų poreikių asmenys, gyvenantys pavaldžiose globos įstaigose;
- 5) rašo teikimą Vyriausybės atstovui apskrityje Švietimo įstatymo nurodytais atvejais dėl specialiojo ugdymo įstaigos steigėjo funkcijų perdavimo apskrities viršininko administracijai.

38 straipsnis. Savivaldybės kompetencija specialiojo ugdymo srityje

Savivaldybė:

1) steigia, reorganizuoja ir likviduoja pavaldžias specialiąsias ikimokyklinio ugdymo, pradinį, pagrindinį ir vidurinį bendrąjį išsilavinimą teikiančias specialiojo ugdymo įstaigas švietimo įstatymo ir specializuotas profesinio mokymo įstaigas – Profesinio mokymo įstatymo nustatyta tvarka. Skiria ir atleidžia jų vadovus;

2) steigia, reorganizuoja ir likviduoja savivaldybės pedagogines psichologines tarnybas;

3) rūpinasi, kad visi savivaldybės teritorijoje gyvenantys specialiųjų poreikių vaikai iki 16 metų būtų ugdomi bendrojo ugdymo ar specialiojo ugdymo įstaigoje;

4) sudaro sąlygas asmenims, turintiems didelių ar labai didelių ugdymosi poreikių, ugdytis iki 21 metų;

5) kartu su tėvais (ar vaiko globėjais) ir pedagoginės psichologinės tarnybos specialistais parenka specialiųjų poreikių vaikams optimalią ugdymo formą, rūpinasi specialiųjų poreikių vaikų teisių apsauga;

6) užtikrina specialiosios pedagoginės pagalbos teikimą specialiųjų poreikių vaikams nuo gimimo;

7) bendradarbiauja su savivaldybės teritorijoje esančiomis valstybinėmis specialiojo ugdymo įstaigomis;

8) užtikrina, kad pavaldžios sveikatos priežiūros įstaigos, nustatančios vaikų įgimus ar įgytus sutrikimus, įstatymų nustatyta tvarka teiktų informaciją apie šiuos vaikus savivaldybės administracijos švietimo padaliniui pagal vaiko tėvų (ar vaiko globėjų) gyvenamąją vietą.

39 straipsnis. Specialiojo ugdymo finansavimas

Specialusis ugdymas finansuojamas iš valstybės ir savivaldybių biudžetų įstatymų nustatyta tvarka. Nevalstybines specialiojo ugdymo įstaigas išlaiko steigėjai. Jos gali gauti finansinę ir kitokią paramą iš valstybės ir savivaldybių biudžetų Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

AŠTUNTASIS SKIRSNIS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

40 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis įstatymas įsigalioja nuo 1999 m. rugsėjo 1 d.

41 straipsnis. Pasiūlymas Vyriausybei

Pasiūlyti Vyriausybei iki 1999 m. rugsėjo 1 d. priimti Specialiojo ugdymo įstatymo papildomuosius teisės aktus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

VALDAS ADAMKUS